

๑๔

๖/๕/๒๖๕ ๕. ๑. ๔๕

การทำงานของเสรีไทยจากสหรัฐอเมริกา ในกรุงเทพฯ

นับตั้งแต่สามารถติดต่อกันได้โดยตรงระหว่างศูนย์บังคับบัญชาของฝ่ายพันธมิตรและขบวนการเสรีไทยภายในประเทศแล้วนั้น ศูนย์กลางการส่งวิทยุติดต่อกับทางลี้กานั้น ตั้งอยู่ที่บ้านพระสุจริตสุตา ตรงข้ามโรงเรียนวชิราวุธ (ปัจจุบันคือ กรมการขนส่งทหารบก)

วิทยุในสมัยนั้นยังต้องใช้มอเตอร์มือหมุน มีชาญ บุณนาค นักวิทยุสมัครเล่นมือฉกาจ เป็นหัวหน้าควบคุม

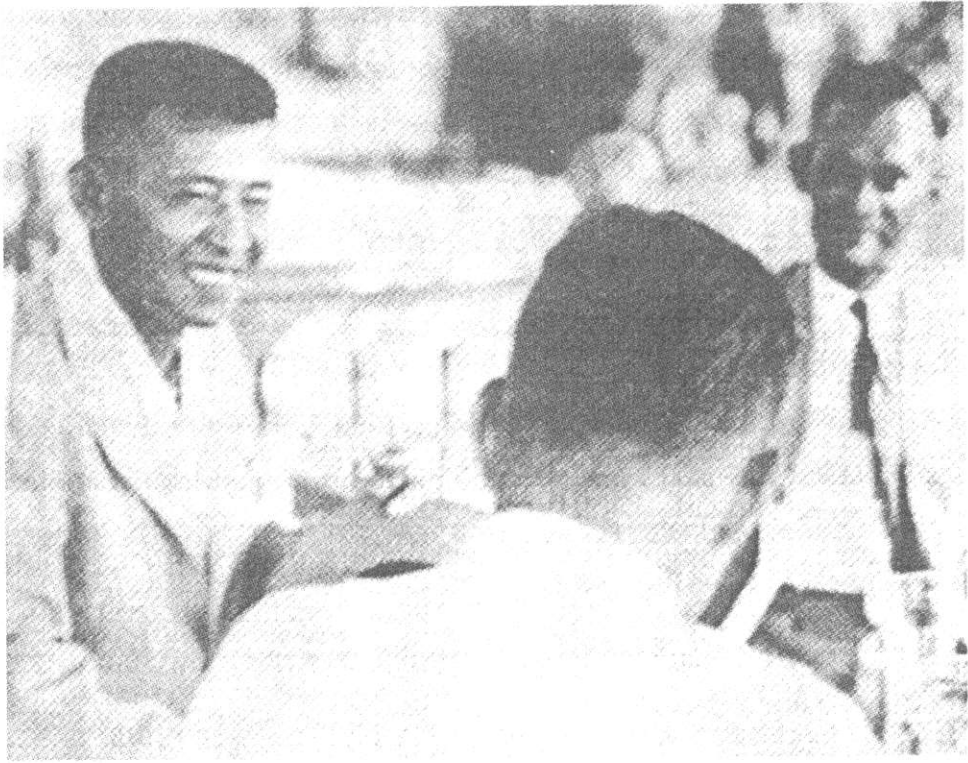
ส่วนศูนย์กลางการส่งข่าวและศูนย์กลางการติดต่อกับฝ่ายพันธมิตรนั้น อยู่ที่บ้านมะลิวัลย์ ท่าช้าง ถนนพระอาทิตย์ มีบุญมาก เทชะบุตร เป็นหัวหน้า เมื่อตีศ กรีนลี ซึ่งเป็นคนแรกที่เข้ามาในประเทศไทย พร้อมเวสเตอร์ และพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ ได้รีบกลับไปพร้อมด้วยข้อมูลสำคัญเพื่อรายงานแก่รัฐบาลที่กรุงวอชิงตันแล้ว บุญมากก็ได้ไปรับเอาเวสเตอร์ และพูนเพิ่มมาช่วยงานประจำอยู่ที่บ้านมะลิวัลย์นี้ด้วย

ในการปฏิบัติงานการส่งข่าวและการติดต่อกับฝ่ายพันธมิตรที่ลี้กานั้น ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนั้นใช้ชื่อในการติดต่อกว่า “รูธ” ได้ตั้งเจ้าหน้าที่ ๒ คน คือ กนต์ธีร์ สุขมงคล ดูแลการติดต่อกับฝ่ายอเมริกัน และถนัด คอมันต์ ดูแลฝ่ายติดต่อกับอังกฤษ

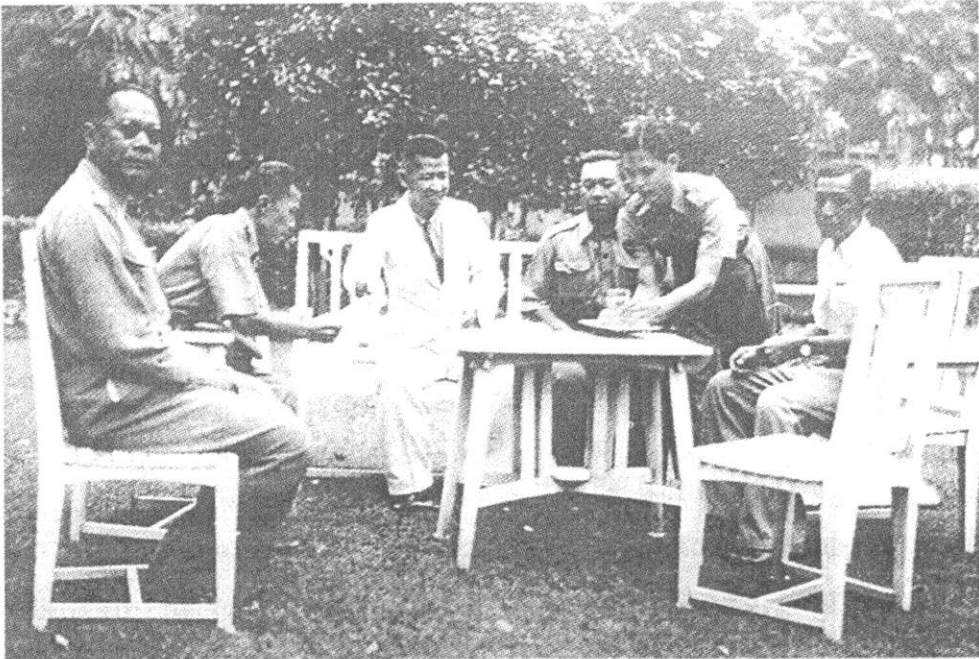
ขั้นตอนในการทำงานนั้นก็คือ พวกเสรีไทยจากสหรัฐอเมริกา ทำหน้าที่รับวิทยุ ถอดรหัส และเคาะส่งตอบไป ส่วนใหญ่ที่เข้าไปทำงานนั้นจะเป็นมือเขียนงานวิทยุ ที่ย้ายมาจากชื่อเหมา หลังจากที่ยุบศูนย์นั้นแล้วทั้งสิ้น การรับและส่งวิทยุนี้ จะทำวันละ ๒ ครั้ง กลางวันครั้งหนึ่ง และกลางคืนอีกครั้งหนึ่ง สำหรับข้อความที่ถอดรหัสแล้วนั้น กนต์ธีร์ หรือถนัด จะเป็นผู้รับไปเสนอต่อท่านหัวหน้าฯ โดยตรง

กระนั้นก็ดี บุญมาก เทชะบุตร ก็ยังได้รับความไว้วางใจให้เข้ารายงานต่อ “รูธ” โดยตรงทุกคืนด้วย

พูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ ได้เล่าให้ฟังจากความทรงจำว่า ที่บ้านมะลิวัลย์นั้น นอกจาก บุญมาก เทชะบุตร, วิมล วิริยะวิทย์ และตัวพูนเพิ่มเองแล้ว จำได้ว่ามีนายตำรวจหลายคน พอจำชื่อได้ก็มี เยื่อน ประภาวัตร ซึ่งขณะนั้นเป็นสารวัตร ประจำสถานีตำรวจปทุมวัน พุด บุรณสมภพ, พันธศักดิ์ วิเศษกุล, อรรถพร พุกประยูร,

นายปรีดี พนมยงค์, พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส

นายปรีดี พนมยงค์ กับผู้นำโนบวนาการเสรีไทย

เทียน ไชยะโต, ซูลิต ปราณีประชาชน ฯลฯ

ในขณะที่บ้านมะลิวัลย์ เป็นเสมือนศูนย์ กลางของฝ่าย “บู” นอกจากพวกเราที่กล่าว ชื่อแล้ว ที่ต้องเข้าประจำการที่นั่น ก็ยังมีเป้า ซ้ำอูโร และหมอโจน เรื่องศิริ และต่อมาก็ มีนายทหารอเมริกันที่เข้ามาช่วยงาน ได้แก่ นิคอล สมิธ พ่อเพื่อนยากของพวกเรา อเล็กซ์ กริสโวลด์ ผู้เชี่ยวชาญการเตรียมงานหลังแนวรบของข้าศึก และลอยด์ ยอร์ช (คนอะไรชื่อ เหมือนมหาบุรุษอังกฤษ สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๑) หัวหน้าหน่วยจิตวิทยาการทหาร

ศูนย์ของฝ่ายที่อาจเรียกได้ว่า เป็นฝ่าย “บู” ก็อยู่ที่วังสวนกุหลาบ มีพูนเพิ่ม และนายทหารอเมริกันคนหนึ่งร่วมกันเป็นหัวหน้า แต่เดิมนั้น หัวหน้าก็คือ จอห์น เวสเตอร์ แต่ต่อมาป่วยเสียจนต้องส่งตัวกลับทำให้ยุ่งกัน อยู่พักหนึ่ง จนกระทั่งการส่งคนเข้าออกกลายเป็นเรื่องทำกันเป็นธรรมดาไปแล้ว ก็ได้ไฮเวิร์ด ปาลเมอร์ มาแทน

ไฮเวิร์ด ปาลเมอร์ คนนี้เป็นลูกหมอสอนศาสนาอเมริกัน อยู่เมืองไทยมาตั้งแต่เด็ก และจะรับหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วย โอ.เอส.เอส.

ประเทศไทยต่อไป

เสรีไทยจากอเมริกัน หัวแข็ง

การอบรมแบบอเมริกันที่สอนให้กล้าพูด กล้าออกความเห็น และกล้าตัดสินใจ กล่าวคือ เป็นตัวของตัวเองนั้น บวกกับสัญชาตญาณความเป็นคนไทยใจกว้างและใจอ่อน ชอบบอกตัวเองเอาไว้ก่อนว่า “ไม่เป็นไร” ทำให้เพื่อนเราหลายคนต้องเจ็บปวดเอาการอยู่ในการทำงานครั้งนี้

อานนท์ ณ ป้อมเพ็ชร เป็นคนแรกที่สารภาพให้ฟัง มีคนชอบกล่าวหาว่า อานนท์หัว

แข็ง อวดดี เพราะถือว่าเป็นน้องชายท่านผู้หญิง พูนศุข พนมยงค์ ความจริงคนที่รู้จักเขาดี จะยืนยันได้ทุกคนว่าความหัวแข็งของอานนท์นั้น อยู่ในอุปนิสัย ไม่เกี่ยวกับสายเลือดหรือความเกี่ยวข้องแม่แต่น้อย

อานนท์ทำงานเหมือนคนอื่นทุกประการ ไม่เคยมีการยกเว้นหรือสิทธิพิเศษ และโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท่านปรีดี พนมยงค์ นั้น อานนท์บอกว่า ตลอดเวลาที่เข้ามาปฏิบัติงานเสรีไทยอยู่ในกรุงเทพฯ นี้ เคยพบท่านเพียง ๒ ครั้งเท่านั้นเอง คือเมื่อมาถึง และเมื่อเข้ารายงานตัวก่อนออกไปปฏิบัติงานที่ชลบุรี

และทั้งนี้ก็ไม่เกี่ยวกับเรื่องที่เคยตอนอยู่เมืองจีน อานนท์เคยถูกกักขังที่อินทรี โอ.เอส.เอส. ในจีน สิ่งซึ่งที่จูงใจเป็นเวลาแรมเดือน เพราะพวกจีนมาฟ้องว่านำความลับไปเปิดเผย ความจริงนั้น สิ่งที่อานนท์ทำก็คือ พยายามติดต่อกับสงวน ตุลารักษ์ ที่ผู้สำเร็จราชการฯ หรือหัวหน้าขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศ ส่งออกมาติดต่อกับฝ่ายจีนและพันธมิตร เพื่อขอความช่วยเหลือร่วมมือ พวกจีนได้พยายามกีดกันไม่ให้สงวน ตุลารักษ์ ได้พบกับพวกเสรีไทยที่ปฏิบัติงานอยู่ที่นั่น เหมือนกับที่เคยขัดขวางไม่ให้พบกับจำกัด พลากร มาแล้ว

อานนท์ ณ ป้อมเพ็ชร เป็นคนหนึ่งที่ได้กำหนดตัวเอาไว้ให้เดินทางเข้ามาเมืองไทย จากชื่อเหมา สมมุติจะเดินทางคู่กับ จก ณ ระนอง แต่อานนท์บอกว่า ตัวอย่างของภาระเวกและสมพงษ์ ที่ต้องมาเสียชีวิตลงที่ชายแดนนั้นทั้งคู่ ทำให้เปลี่ยนใจขอเดินทางคนเดียว

อานนท์เล่าให้ฟังถึงการเดินทางอย่างรวบรัดและรวดเร็วว่า บุญรอด บิณฑสันต์ นายกองม้า เป็นผู้พาเดินเท้าเปล่ามาจากชื่อเหมา

มาถึงเชียงรุ่ง ใช้เวลาถึง ๗ วัน ต่อจากนั้น มาคนเดียว จนถึงเมืองล่า จำได้ว่ายอดดอยที่เขตแดนลาวนั้นโล่งเตียนชื่อ ดอยเงือก มีเหวแยะ ต่อจากนั้น มีลูกชายพ่อค้าฝิ่นจีนคนหนึ่ง รับอาสาพาข้ามโขงมายังท่าสาบ อำเภอหงสา ซึ่งอยู่ในแดนลาว มุ่งมานาน เพราะมีการติดต่อกันไว้ล่วงหน้าแล้วกับตำรวจไทย ที่นั่นเสรีไทยที่เดินทางเข้ามาจะได้พบโพยม จันทรคคะ ผู้จะกันตัวเอาไว้ให้ แล้วส่งไปสันติบาลในกรุงเทพฯ ดังที่ทุกคนทราบดีแล้วในปัจจุบันนี้ ว่ากันว่าเสรีไทยทั้งจากอังกฤษและอเมริกา ถูกจับได้นำไปกักตัวไว้ รวมทั้ง ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ด้วย

จากนั้นก็จะได้พักอยู่ในกรุงเพียงวันหนึ่งหรือสองวันเท่านั้น เพราะยังไม่มีการวางแผนงานของขบวนการต่อต้านที่แน่ชัด งานที่ทำนั้นไม่มีหนังสือสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร หน้าที่ของอานนท์ คือ การเที่ยวไปรวบรวมเสบียงและอุปกรณ์ที่เครื่องบินพันธมิตรมาทิ้งให้จากจังหวัดหนึ่งไปอีกจังหวัดหนึ่ง ตั้งแต่สมุทรสงคราม ประจวบคีรีขันธ์ และระนอง ต้องผจญภัยทั้งน้ำท่วม ลูกระเบิด และไข้มาเลเรีย ชนิดหนักทั้งขึ้นสมองและลงกระเพาะ

จึงได้ย้ายเข้ามากรุงเทพฯ รับหน้าที่ฝึกตำรวจอยู่ที่สันติบาลนั่นเอง มีเพื่อนเป็นมาเลเรียขนาดหนักถึงคลั่งอีกคน คือ สวัสดิ์ เขียวสกุล

เมื่อหายแล้ว ก็ไปทำงานเดิมต่อที่ชลบุรี มาบตาพุด ที่เดี๋ยวนี้อมีชื่อเกี่ยวกับแก๊งกรรมชาติ ขณะนั้นเป็นป่า แต่เอิกเกริกด้วยเครื่องบินที่มาทิ้งร่มมากมาย มีทั้งอาวุธและยาวันละหลาย ๆ ตัน แน่นอนญี่ปุ่นย่อมรู้เห็น แต่หากมาใกล้แถวนั้น ก็จะถูก “เก็บ” หมดทุกราย งานหนึ่งที่ไม่ยากเย็น แต่สะเทือนใจมาก อานนท์เล่าว่า คือการเดินทางไปกับโผน

อินทรทัต เพื่อสอบสวนคดีเรื่องการตายของ การะเวก และสมพงษ์ที่ล้นช้าง รายละเอียดปรากฏอยู่ในส่วนที่พูดถึงเพื่อนผู้โชคร้ายของเราทั้งสองคนนั้นแล้ว

เมื่อสงครามสงบแล้ว อานนท์ ฦ บ่อม เพ็ชร กลับไปสหรัฐฯ เข้าศึกษาและฝึกงานการวิทยุกับ อาร์.ซี.เอ. อินเตอร์เนชั่นแนล และบริษัทวิทยุการบิน เมื่อสำเร็จหลักสูตร กลับมาประเทศไทย ก็เข้าทำงานกรมไปรษณีย์ โทรเลขเรื่อยมา จนเกษียณอายุราชการ ในตำแหน่งรองอธิบดี

เอียน ชัมพานนท์

เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้รู้รสการทำตัวแบบอเมริกันดัดจริตใจเอง เป็นตัวของตัวเอง เอียนทำงานให้ “เบ็ดดี” ที่โคราช วันหนึ่ง พอดีนิคอล สมิธ เข้ามายังกรุงเทพฯ ได้พบกับเอียน ร้องทุกข์ให้ฟังว่ากำลังจะถูกย้ายไปอยู่จังหวัดไกลเป็นการลงโทษ เพราะถูกกล่าวหา (เหมือนอานนท์) ว่าไม่รักษาความลับ จะทำให้ญี่ปุ่นล่วงรู้ความลับของงานเรา

เรื่องมีอยู่ว่า เอียน ชัมพานนท์ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการขนและลำเลียงเสบียงและอาวุธอยู่ที่โคราช แรงงานที่จะช่วยไม่พอ เครื่องมือการขนส่งก็ขาดมือ เอียนรู้จักเพื่อนซึ่งเป็นทหาร จึงออกปากขอความช่วยเหลือ ความรู้ไปถึง “เบ็ดดี” โทษถึงชัง และเอียนเข้าใจว่า เพราะ “รูธ” เข้าใจจิตใจของเด็กหนุ่มที่ได้รับการอบรมแบบอเมริกันมาอย่างนี้หลายคนแล้ว (รวมทั้งน้องภรรยาของท่านเองด้วย) จึงได้ขอร้องให้ยกโทษชังเสีย แล้วส่งย้ายออกไปสร้างสนามบินเสียที่อ่างทอง เป็นสนามบินที่กำลังขยายให้ใหญ่ขึ้น

ในหนังสือที่นิคอล สมิธ เขียนเล่าเรื่อง เอียนไว้นี้ เขารำพึงว่า ผู้ใหญ่ไทยนี้ไม่ชอบให้เด็กอวดดี หมายถึง อวดแสดงความคิดเห็น เขาเคยเห็น “รูธ” เองออกปากสั่งสอนพวกเสรีไทยนี้ไปหลายคนว่า กิริยามารยาทไม่ดี ชอบเคี้ยวหมากฝรั่ง กอดอกพูด เถียงผู้ใหญ่ แต่ท่านก็บอกว่า เห็นใจ เพราะตัวท่านเองก็เคยไปเรียนเมืองนอกมาเหมือนกัน แต่อยากให้ระลึกเอาไว้ว่า เราไปด้วยเงินของรัฐบาลไทย ก็ควรจะรักษาสถาบันและสิ่งที่ตั้งงามของไทยไว้

คงยังจำได้ว่าเอียน ชัมพานนท์ นี้ได้รับเลือกให้เดินทางคู่กับการุณ เก่งระดมยิง และเป็นเสรีไทยคู่แรกที่ออกเดินทางไปจากซือเหมา แล้วต้องกลับมาเพราะพวกจีนไม่เชื่อ เอาเพื่อนเราไปทดลองเดินทางอันตรายที่ไม่เคยเดินมาก่อน

เอียนกับการุณ เป็นคู่เดียวที่ออกเดินทางไปแล้วต้องย้อนกลับมาซือเหมา แล้วออกเดินทางไปใหม่อีกครั้งหนึ่ง เอียนสำเร็จการศึกษา ด้านเกษตรกรรมจากฟิลิปปินส์ และเคยรับราชการอยู่แถวลำปางมาก่อน จึงรู้จักภูมิประเทศทางเหนือดี

เอียนไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ ได้ปริญญาโท สาขาวารสารศาสตร์ และปริญญาเอกจากไอโฮโอ สเตท เป็นทั้งนักวิชาการและนักบริหาร เมื่อกลับมาเมืองไทยแล้วทำงานอยู่โรงงานยาสูบ จนกระทั่งเกษียณอายุ และก็เหมือนกับพวกเพื่อน ๆ อีกหลายคน ที่ต้องตราครุฑระหว่างงานเสรีไทยนี้ จนสุขภาพไม่เคยกลับคืนดี เอียนเป็นโรคหัวใจพิการอย่างแรงในตอนท้าย ก่อนจะถึงแก่กรรมเมื่อ ๓ ปีที่แล้ว

พูนเพิ่ม ไกรฤกษ์

เป็นคนรูปร่างบอบบาง ใจอ่อน เห็นเลือด

ไม่ได้เป็นลม แต่เป็นคนเด็ดเดี่ยว เสียงดัง เขาก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้รู้รสความเป็นเด็กหนุ่ม อบรมมาแบบอเมริกัน หรือจะพูดให้ถูกกว่า ว่า อบรมมาแบบฝรั่ง เพราะพูนเพิ่มเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมมาจากอังกฤษ

ระหว่างที่ปฏิบัติงานอยู่ที่วังสวนกุหลาบ มีหน้าที่ดูแลเรื่องการเงินและการจัดซื้อหา การได้รับมอบหมายให้ดูแลเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ นี้ ก็สมแล้วกับที่ได้เล่าเรียนมาในด้านการบริหารการเงิน แม้ทุกวันนี้ก่อนจะล้มเจ็บหนักจนไม่ได้สติก็มีตำแหน่งใหญ่โตในทางการธนาคาร และรับใช้เบื้องยุคลบาท ทั้งในตำแหน่งเลขาธิการสำนักพระราชวัง

พูนเพิ่มต้องเข้าเวร รับส่งวิทยุติดต่อกับ ศูนย์บัญชาการฝ่ายพันธมิตรที่ลังกา และกับหน่วย ไอ.เอส.เอส.ที่นั่นด้วย

พูนเพิ่มเล่าว่า การรับส่งวิทยุนี้ต้องทำวันละ ๒ ครั้ง กลางวันกับกลางคืน มีตัวแทนของหัวหน้าขบวนการ หรือ “รูธ” มาดูแลอีกต่อหนึ่ง เมื่อรับสาส์นทางวิทยุและนำมาถอดรหัสแล้วก็จะต้องมอบให้ตัวแทนนั้นนำไปเสนอ “รูธ” อีกต่อหนึ่ง รหัสที่ใช้นั้นมีอยู่ ๒ เล่ม เล่มหนึ่งสำหรับข้อความที่รับและส่งในการติดต่อธรรมดา อีกเล่มหนึ่งนั้นใช้เฉพาะในการติดต่อกับฝ่ายอเมริกันเท่านั้น

วันที่เกิดเหตุ นั้น มีข่าวสารเข้ามาทางวิทยุรวมด้วยกัน ๖ ชิ้น ได้ถอดรหัสเรียบร้อยแล้ว ๕ ชิ้น มอบให้ผู้ควบคุมดูแลไป แต่ชิ้นที่ ๖ ซึ่งต้องถอดรหัสด้วยรหัสลับเฉพาะของอเมริกันนั้น ไม่ได้มอบให้ด้วยเหตุผลที่จะเปิดเผยภายหลังว่า ไม่อาจมอบให้ไปได้

เย็นวันนั้น พูนเพิ่มถูก “รูธ” เรียกตัวไป พร้อมด้วยบุญญา และวิมล ท่านเทศนาหรือ

ตัดพ้อว่า มิเสียดแรงไว้เนื้อเชื่อใจ มอบหมายหน้าที่สำคัญยิ่งให้ทำ ด้วยเหตุใด จึงต้องมีเรื่องปิดบัง พูนเพิ่มก็ได้เรียนท่านไปตามตรงว่า ต้องให้เกียรติความไว้วางใจที่พวกอเมริกันให้แก่ตนด้วย ในการที่เขาให้รหัสเฉพาะเอาไว้ และอีกประการหนึ่ง ข้อความในข่าวนั้นก็ไม่มี ความสำคัญเรื่องคอขาดบาดตายแต่อย่างใด

การปฏิเสธไม่ยอมมอบข่าวชั้นที่ ๖ ให้แก่ท่านนั้น ก็เท่ากับเป็นการขัดคำสั่งนั่นเอง พูนเพิ่มถูกสั่งย้ายออกหัวเมืองในทันที แม้อคุณควง อภัยวงศ์ ผู้เป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เมื่อทราบเข้าก็ไม่อาจทัดทานได้ในครั้งนี้ ดีคกรีนลี กับจอห์น เวสเตอร์ ก็ได้พยายามขอโทษ

ให้ก็ไม่สำเร็จเช่นกัน

แต่การที่พูนเพิ่มไม่ต้องออกไปหัวเมืองตามคำสั่งย้าย ก็เพราะความบังเอิญแท้ๆ สงครามสงบพอดี

ความลับที่พูนเพิ่มเก็บไว้ トラบกระทั่งเหตุการณ์บ้านเมืองเข้าที่เข้าทางแล้ว ไม่ยอมบอกใครก็คือ ข่าวชั้นที่ ๖ ที่ต้องถอดรหัสด้วยรหัสพิเศษของอเมริกันนั้น ปัจจุบันนี้มีได้เป็นความลับอีกต่อไป แต่ขณะนั้นเปิดเผยให้ “รูธ” ทราบไม่ได้ก็คือ คำถามว่า

“สงครามกำลังจะเสร็จสิ้นลงแล้ว อยากทราบว่าระหว่าง “รูธ” กับ “เบ็ตตี้” ควรจะสนับสนุนคนใด”

๑๕

อาสาสมัครเสรีไทยกลุ่มสุดท้าย

อยากจะใช้คำว่า “สุดท้าย” ก็เกรงว่าจะไม่ตรงตามความเป็นจริงนัก เพราะ ๓ คนสุดท้ายนี้ไม่ได้มาสมัครพร้อมกัน หากแต่พูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ มาคนเดียว ส่วนสมจิตร์ ยศสุนทร กับเชื้อ หุ่นจำลอง เป็น ๒ คน ที่ทำตาม

ที่ว่าทำตาม หมายความว่าความถึงการไปสมัครเข้ารับการฝึกฝนเป็นทหาร “เสรีไทย” กับหน่วย ไอ.เอส.เอส.ของอเมริกัน แต่ทำแตกต่างกว่าคนอื่น ๆ ที่เขาได้รับการฝึกฝนเสร็จไปปฏิบัติการกันอยู่แล้วในเมืองจีน หรือในอินเดีย และ

ลังกา กล่าวคือ ทั้งพวกรุ่นที่ ๑ ที่ไปเมืองจีน และรุ่นที่ ๒ ไปอินเดียและลังกา รวมทั้ง ๓ คน ที่ได้รับมอบหมายงานพิเศษคือ บุญมาก เทชะ บุตร, วิมล วิริยะวิทย์ และอานนท์ ศรีวรรณะ สถานอัครราชทูต เป็นเจ้าของเรื่องส่งไปฝึก แต่